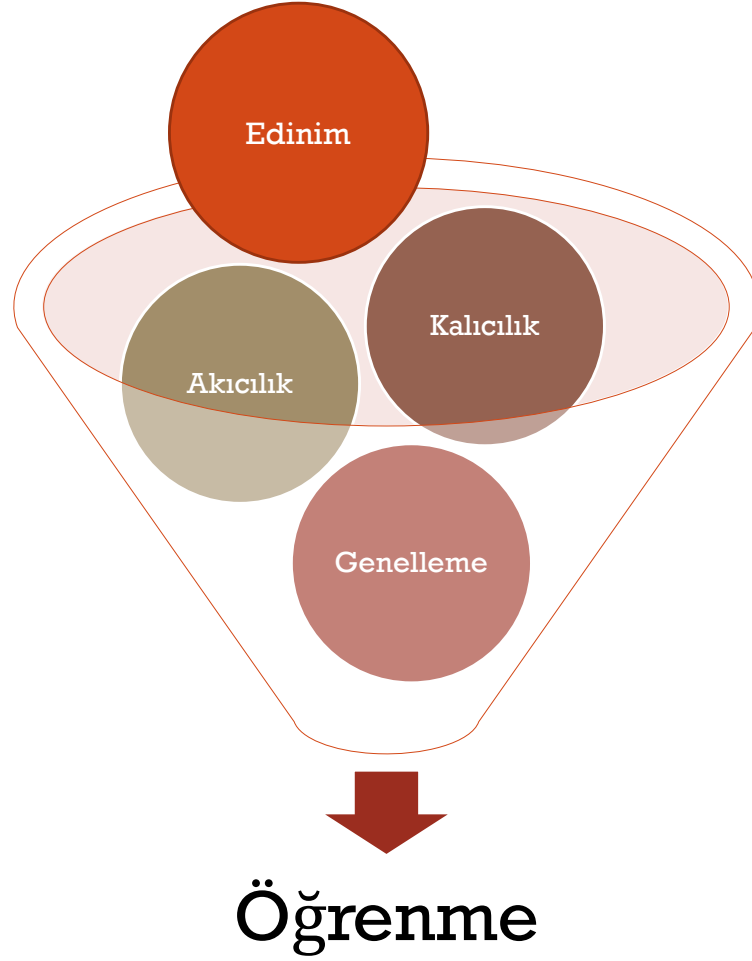

KALICILIK & GENELLEME

EDİNİM

- Edinim, bireyin daha önce sergileyemediği bir davranışı belirli bir doğruluk düzeyinde sergileyebilir hale gelmesidir.
- Örneğin tek basamaklı bir sayı ile tek basamaklı bir sayıyı toplamayı öğrenmesi.

AKICILIK

- Akıcılık, bireyin edinim aşamasında kazandığı bir davranışı istendik hızda kolay bir şekilde sergileyebilmesidir.
- Örneğin tek basamaklı bir sayı ile tek basamaklı bir sayıyı 3 saniye içinde toplayabilmesi.

KALICILIK

- Edinilen bir davranış/becerinin öğretim koşulları dışında da devam etmesidir.
- Örneğin tek basamaklı bir sayı ile tek basamaklı bir sayıyı öğretim bittikten 10 hafta sonra da bağımsız olarak toplayabilmesi.

KALICILIK

- Skinner: «Öğrenme, çevreyle etkileşim sonucunda bireyin davranışlarında meydana gelen “kalıcı” değişikliktir.»
- Öğretimin en temel amaçlarından biri olan bireyi bağımsız yaşama hazırlama ancak kalıcılığın sağlanmasıyla mümkün olabilir.

KALICILIK

- Günlük yaşamda **bağımsız** olarak kullanılması,
- Yeni ve karmaşık davranışlar için **önkoşul** olması,
- Öğretime tekrar **dönülmemesi**

...açısından önemlidir.

KALICILIĞI SAĞLAMA STRATEJİLERİ

İşlevsel
davranış
öğretimi

Doğal davranış
öncesi
uyaranlar

Doğal
pekiştireçler

Öğretime
devam etme

İşlevsel davranış öğretimi

- İşlevsel davranış, bireyin sıklıkla bulunduğu bağlamlarda sıklıkla kullanabileceği, doğal pekiştirici elde etme olasılığını arttıran ve bireyin bağımsızlığını destekleyen davranışlardır.
- Öğretilecek davranışın işlevsel olması, bireyin bu davranışı günlük yaşamda sıkça kullanarak ve doğal pekiştirici elde etme olasılığını arttırarak kalıcı hale gelmesini kolaylaştırır.

Doğal davranış öncesini uyarılar

- Öğretimde kullanılan davranış öncesini uyarılarının, bireyin yaşamında kullanılan uyarılara benzemesine dikkat edilmeli, öğretim mümkün olduğunca **doğal davranış öncesini uyarılar** tercih edilmelidir.
- Teşekkür etme → bireye yardım edilmesi
- Ellerini yıkama → bireyin ellerinin kirlenmesi
- Hesap yapma → bireyin alış-veriş yapması

Doğal pekiştirenler

- Davranışın sergilenmesinin ardından, ortaya çıkan davranışı izleyen uyaranların birey için pekiştiren işlevi gormesidir.
- Örneğin, para becerisinin öğretiminin ardından bireyin sevdiği yiyeceği satın alması.
- Örneğin, okumayı öğrenmesi toplu taşıma araçlarını kullanması.

Öğretime devam etme

- Davranışta kalıcı değişiklik gerçekleşinceye değin öğretime devam etmek.
- Örneğin, bireyin bir kez bir beceriyi bağımsız ve doğru olarak sergilemesi ya da bir soruya bir kez doğru yanıt vermesi yeterli değildir. Belli aralıklarla öğretime devam edilmelidir.

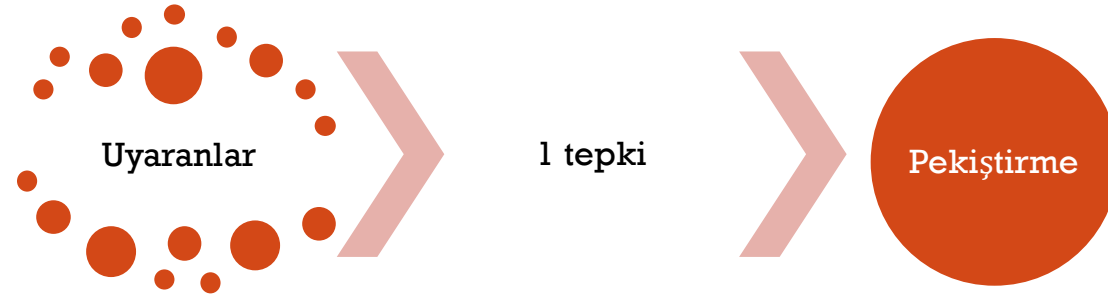
GENELLEME

- Edinilen davranışın öğretim koşulları dışında farklı koşullar altında da sergilenmesidir.

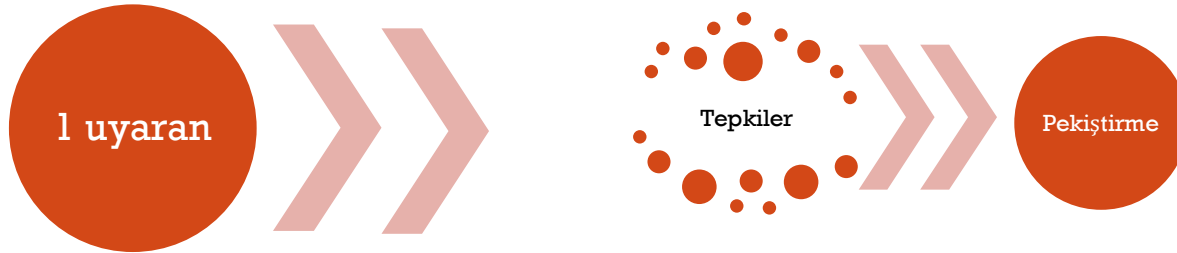
UYARAN GENELLEMESİ

- *Uyaran genellemesi*, belirli bir uyarının varlığında sergilenen ve pekiştirilen bir davranışın, aynı uyarın sınıfından benzer bir uyarının varlığında tekrar sergilenmesidir.
- Örneğin, sakalı olan babasına “Baba.” demeyi öğrenen bir bebeğin gördüğü tüm sakallı kişilere aynı davranışı sergilemesi uyarın genellemesidir.

TEPKİ GENELLEMESİ

- *Tepki genellemesi* ise, edinilen davranışla aynı işleve sahip ve henüz öğretimi yapılmayan bir davranışın sergilenmesidir.
- Örneğin, verilen problemi çözemediğinde “Yardım et.” diyerek öğretmeninden yardım istemeyi öğrenen bir öğrencinin daha sonra yardıma ihtiyaç duyduğunda yalnızca parmak kaldırması ya da babası işe giderken “Bay bay.” demeyi öğrenen bir bebeğin daha sonra bu davranışını el sallayarak sergilemesi tepki genellemesidir.

GENELLEMİYİ SAĞLAMA STRATEJİLERİ

Öğret ve umut
et

Yeterli sayıda
ve farklı türde
örnekler

Genellemeyi
öğretme

Genellemeyi
yönetme

Öğret ve umut et

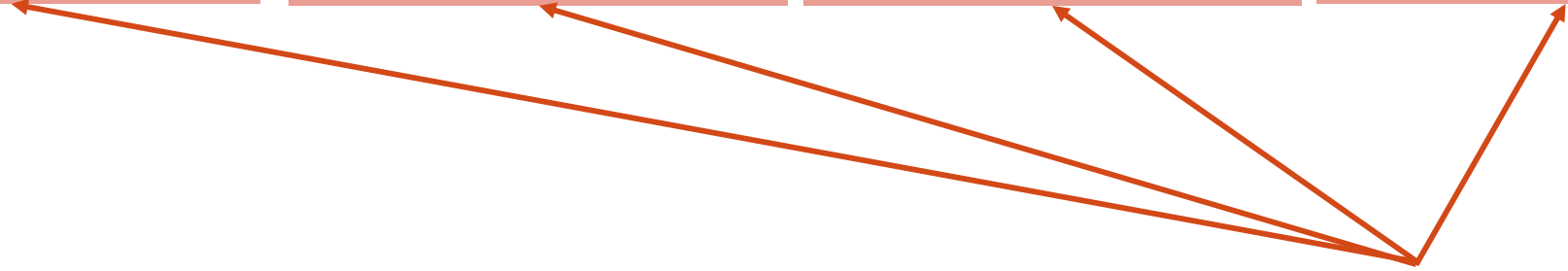
- Öğretim ortamında uygulama yapıldıktan ve hedef davranış/beceride davranış değişikliği gerçekleştiyse, bu davranışın doğal koşullara da aktarılacağı varsayılmaktadır.
- Etkili değil

**Yaygın
örnekler**

**Sıralı
öğretim**

**Çok sayıda
ortam,
uygulamacı,
ekinlik**

**Çoklu
örnekler**

**Yeterli sayıda
ve farklı türde
örnekler**

YETERLİ SAYIDA VE FARKLI TÜRDE ÖRNEKLER

- Öğretimi yapılacak bir davranışın tüm örneklerini öğretmek yerine, evreni en iyi yansıtan örneklerle öğretimin yapılmasıdır.
- Örneğin, görüntülü arama yaparak iletişim kurma
  - Whatsapp,
  - Facetime,
  - Skype.

Yaygın
örnekler

YETERLİ SAYIDA VE FARKLI TÜRDE ÖRNEKLER

- Belirlenen ortamda edinim sağlandıktan sonra genelleme değerlendirilmesi yapılır. Genelleme gerçekleşmediyse, davranışın sergilenmesi beklenen her ortamda öğretim tekrar yapılır.
- Örn., aileyi bilgilendirmek.

Sıralı
öğretim

YETERLİ SAYIDA VE FARKLI TÜRDE ÖRNEKLER

- Sıralı öğretimden ayırt edici noktası, bu stratejide öğretimin yapılmadığı ortam, etkinlik ya da kişilerde genelleme verisi toplanmasıdır.

Çok sayıda
ortam,
uygulamacı,
ekinlik

YETERLİ SAYIDA VE FARKLI TÜRDE ÖRNEKLER

- Öğretimi hedeflenen davranışa ilişkin birden fazla örnek belirlenir. İlk örnekte öğretime başlanır. Edinim sağlandıktan sonra diğer örneklerle genelleme durumu sınanır. Genelleme gerçekleşmemişse 2. örnekle öğretime geçilir.

Çoklu
örnekler

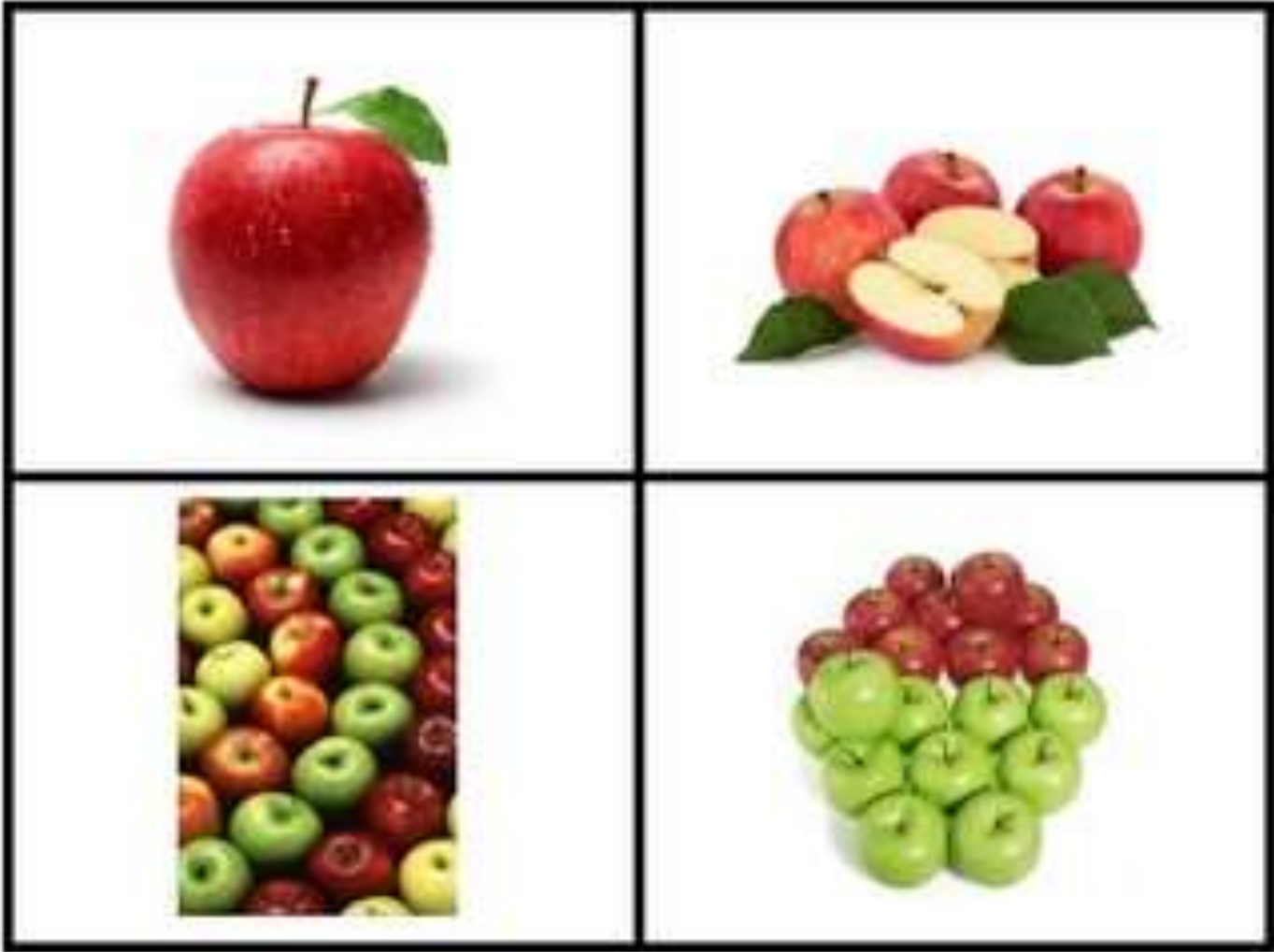
YETERLİ SAYIDA VE FARKLI TÜRDE ÖRNEKLER

- Örneğin
- Öğretim: (büyük kavramı)
-Ahşap küp, plastik top, meyve

Genelleme: (değerlendirme)

-Kalemlik

Çoklu
örnekler

Genellemeyi öğretme

- Öğretilen beceriyle ilişkili diğer durumlar için ayrıca öğretim yapmak yerine, bireyin edindiği beceriyi bu durumlarda da sergilemesi için **yönlendirilmesidir.**
- Örneğin, evde nezaket kurallarının öğretiminin yapıldığı bir çocukta, okulda beslenme zamanında arkadaşına «Afiyet olsun» demesi için ipucu sunulması (örn. «Ne diyorduk?»).

Genellemeye yöneltme

- Bireyin edindiği beceriyi farklı koşullara genelleyebilmesi için yardımcı olmaktadır.
- Kendine yönerge vermek, kendini pekiştirmek, kendini izleme becerilerinin öğretilmesi yapılır.

- İstediginiz bir öğretim programından bir kazanım/hedef beceri belirleyerek bu becerinin kalıcılığını ve genellenebilirliğini sağlamak üzere neler yapabileceğinizi planlayınız.